

Дзятніца мастацтва

Год выдання 38-ы
№ 73 (2433)
16 верасня 1969 г.
Аўторак
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

НА ЗДЫМКУ вы бачыце старэйшую мастацкую распусліку Ядвіга Раздзялюскую (другая справа) са студэнтамі Маладзечанскай самадзейнай студыі выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Яны разглядаюць савецкіх майстроў-керамістаў. А наядуна тут адбылося абмеркаванне кампазіцыі і эскада Эдуарда Тамковіча і Івана Зяноўкіча. Размова была непасрэдна, шчыра. Работы ж прысвечаныя Ленінскаму юбілею.

ДАРУНКІ НАРОДНЫХ МАЙСТРОЎ

Вядзе вялікую работу з самадзейнымі мастакамі, пастаянна шэфствуе над Светлагорскай студыяй выяўленчага мастацтва заслужаны дзеяч мастацтва БССР Барыс Зяноўкіч. Памагаючы народным умяцельцам і мастакам-прафесіяналам Уладзімір Сухаверцаў, Федар Зільберг, Марыя Шаўцова, Гаўрыла Ваўчанка, Віктар Гаўрылаў, Уладзімір Басалга (Мінск), Антаніна Абрамава і Уладзімір Пракоф'ев (Барысаў), Георгій Марчук (Маладзечна), Анстанцін Пятрыч (Гродна), Іван Каруноў і Пётр Скрыпніч (Ізясель).

Летапісцы роднага краю

У Гомельскім краязнаўчым музеі адкрываецца абноўлена экспазіцыя

У Гомельскім абласным краязнаўчым музеі — гараж пара. Навуковы супрацоўнік бригады мастакоў на чале з Яўгенам Пакатаціным і Міхаілам Навіцкім тут ужо да адкрыцця экспазіцыі, якая расказвае пра савецкую Гомельшчыну. У выніку вялікіх саўдзельных работ «вельмі» было паляца Паскевіча зранілі і да пазня вечара нічога не работала. Малюючы мастакі падбіраюць дакументы навуковай супрацоўніцтва.

Знаёмства з асноўнымі аддзеламі музея пачынаецца з багатага афармленай Нацыянальнай залы. У ёй мы бачым цікавыя віджаны на фоне янога прыгожа гатавацца скульптура А. Глебава пра стасункі У. І. Леніна і Фінляндскім вайне ў красавіку 1917 года.

На першым паверсе вельмі цікава, Швабскія дакументы, аграфіі, карціны мастакоў адносяць перад наведвальнікамі музейны шмат цікавых і невядомых старонак з летапісу роднага краю.

Старшы навуковы супрацоўнік аддзела Вялікай Айчыннай вайны Мікалай Смірновіч Царкоў паказвае ўнікальныя дакументы, розныя матэрыялы на пошукі літвінскага затрымаўся часу сця і настольнасці. Гэта ўлюбены ў сваю справу энтузіяст, сам быў франтавіч, не мала зрабіў, каб убагачыць музей новымі знаходкамі. І ў гэтым жа асяродку ў экспазіцыі геранічны падвиг народа ў адзіны дзень.

Больш партэрт унікальна Мікаіла Коша — актыўнага ўдзельніка Калінцінскага падполля. Магдэды адкрытыя валівы твар, добрыя вочы. Побач невялікай запіска, якую ўдалося ўспасаць на волю незалежнага пакарання смерці. Нешта каля года шукаў М. Царкоў гэты дакумент высокай чалавечай годнасці і адвагі. Навуковы супрацоўнік Гледаму на няроўнай радзі, напісаны агрызман алоўна, вядзе звычайна ружом: «Валі — пісаў з засцяпана гэтапа мужчыны савецкі партызант. Не плач. Мяс споса з беззапэчнай. Шануй мар толькі светлы паміць, які добрага брата вымаганні і савава паліцыя, ачыра, лічы раз і ця і ўсе сестры з сям'яй і ўспоса іх дзясавіма. Бываеце 13.3.43».

Сабраны новыя матэрыялы пра гомельскіх падпольшчыкаў аддзела партызанскага тэатра — вуніку старэйшы класу школ горада. Сава падпольшчыкі і арганізацыю іны называлі «Смугляры», што значыць «Смерць унутратэатральнаму супрацоўніку падпольшчыкаў загінулі. Кіраваў арганізацыяю малячы партызант — амант і пазт Кося Ярыміла. Наядуна знойдзены яго дзясніны.

Упершыню будучы экспанаваны матэрыялы пра Добрушскае, Данаўскае, Калінцінскае, Васілевіцкае, Мазырскае, Брагінскае падполле. Дзіўна-рашчучы Іван Ульянінчэў паказвае іх дзясавіма — у пошуках новых матэрыялаў нам ахвотна памагаюць энтузіясты.

Клубныя наваселлі

Кожны хто шпёр пабывае на цэнтральнай сядзібе калгаса «Юнае Палесце» Лунінцкага раёна, зверне ўвагу на Палац культуры. Пабудавалі яго самі калгаснікі. Наволя Палана прамоўна і маляўнічы студэнт «Вялікай Леніна», «Генеральны план» калгаса на 1968-1975 гады.

Тут пачаў пугіраваць заміжкі гурткі мастацкай самадзейнасці. Адкрыліся аб'яцкія, у іной нязмала твораў пра жыццё правядзена-савецкага пралетарыята У. І. Леніна.

Танкі папаўняюць атрыманні хубабоды калгаса «Дружба» Іваніцкага раёна. Па водгукнах доўгага гатаму артыстнаму ансамблю могуць павададзюць нават сама прыдзірлівыя чыжыры горда.

Сялета жыжыры гораду і вёсак Брацкіх атрымаюць больш 70 новых клубоў і Палацаў культуры.

В. ЗОРЫН.

ДЛЯ ЭКСПО-70

У будучым годзе ў японскім горадзе Асака адбудзецца міжнародная выстаўка ЭКСПО-70. Шырока будзе прадставлена там эканоміка і культура Савецкага Саюза, у тым ліку Беларусь. Рыхтуюцца да выставы і беларускія кінематографісты. Зараз у творчым аб'яднанні «Летапісцы» створаюць «Беларускія» здымаючы два дакументальныя фільмы для спецыяльнага паказу ў час выставы.

Аб тым, як ідзе работа над стужкамі, мы папрасілі расказаць мастацкага кіраўніка творчага аб'яднання «Летапісцы» Барыса Манстанцінавіча Сараханава.

— Фільмы, якія мы здымаем спецыяльна да выставы ЭКСПО-70, уводзіць у зборнік фільмаў саюзных рэспублік, прадстаўленых у Асака. Мы вельмі намер сродкамі кінематографа паказаць жыццё Беларускай зямлі, народа, нацыянальны каларыт, прыроду. Калі хочаце, гэта будзе папаронака па Беларусі, невялікі энскурс у гісторыю. Здымаюць гэты фільм дарэчы і называюцца «Беларусь-70», рэжысёр Уладзіслаў Яфімаў аператар Эдуард Гаўдука.

Другая стужка, якая таксама будзе прапанавана наведвальнікам выставы, расказае пра Беларускае мола, мастацтва інтэлектуальнага паказу ў час выставы.

Вік. САЛАУЕУ.

НЕ ТОЛЬКІ НА СТАЛІЧНАЙ СЦЭНЕ

Дарэчы знаёмства зьяўляе беларускіх аматараў танца з заслужанымі артыстамі Чэчна-Інгушскай АССР Махамудам Эсам-Бавам. Але не толькі сталічнай сцена, становіцца месцамі яго выступленняў. Гэтымі днямі Махамуд будзе тусюць хубабоду Брацкіх. Яго канцэрты праводзілі ў клубы і палацах культуры, на палёвках станах. Пасля канцэртаў, якіх вельмі спадабаліся гледачам, М. Эсам-Бавам правёў гутарку з удзельнікамі мастацкай самадзейнасці, падзяляў думкамі аб выніках сучасных і класічных танцаў.

— Дык вы за самацёк?

— Так і ў нас, ці ўдалося вярнуць ушчакоў у хор. Хутчэй за ўсё ўдалося. Але не хацеў бы і слухаць іх спеваў.

— Гучаць у пакоі «Абеліск» Дзімтрыя Смольскага.

Камі, свінцовае трыгеліе намін Русскамо селіцу, как много они говорят.

Для іх песня — часціна жыцця.

НІКОЛІ так ясна не выяўляецца характар чалавека, як тады, калі ён спявае, сьпявае, вядома, для душы, для ўласнай асалоды.

Так мне падумалася, калі я трапіў на спеўную народнага мужчыны-ансамбля вальнага завода шкловаляна.

Прыйшлі хлопцы, відцы, проста з чэха, бо былі ў рабочым адзенні. Здаецца, усе падобныя адзіны аднаго — проста рабочыя хлопцы. А прыгледзімся...

Вунь з краю хударлыя мужчыны. Выстаўляю наперад, рукі пад оны, задрэў бараду. Побач невялікі, мажыны. Спявае запольшчыўшы вочы, ад асалоды дэзь-дэзь пакачае галавой. Здаецца, грывіны зараз прыроч, ён і не веруецца. Траці ўвесь час прытуляе нагой у такт музыцы і памахвае рукамі...

Я ўспоміў, як не задоўга да гэтага быў у адным раённым гарадку на Гродзеншчыне. І там, у кабінце загадчыка райаддзела культуры, стаў сведкам даволі дзіўнай размовы. Было гэта перад нейкім абласным аглядам мастацкай самадзейнасці, і людзі сабраліся ў кабінце памеркаваць, каго паслаць на агляд.

— На гарадскі хор надзейна — распаўся, — ськазаў нехта.

— Як гэта распаўся? — узяўся за галычкі. — А ну, дайце мне спіс.

Ён доўга праглядаў спіс харэстаў, ставіў супраць прозішчаў галычкі.

— Гэты не ходзіць? — Не.

— А мы ж хадзілі, нічаль, каб яму кватары далі. Ну, цяпер няхай пабегае.

— А гэты? — Таксама.

— Трэба пазваніць на завод, каб не далі яму праграбункі.

Помню, я ськазаў, што дэ-дэ, а ў мастацкай самадзейнасці прымусам нічога не зробім, на тое гэта і сама-дзеінасць. На мяне паглядзелі, як на даўкава.

— Дык вы за самацёк?

— Як і ў нас, ці ўдалося вярнуць ушчакоў у хор. Хутчэй за ўсё ўдалося. Але не хацеў бы і слухаць іх спеваў.

— Гучаць у пакоі «Абеліск» Дзімтрыя Смольскага.

Камі, свінцовае трыгеліе намін Русскамо селіцу, как много они говорят.

Тыя самыя, што і

ГАЛАСІСТЫЯ ў ПОЛАЦКУ ХЛОПЦЫ...

Гле-то далена над імі колыхнуцца палым. Гле-то берэм шуміць...

Я вельмі люблю гэтую песню, выразную і ўрачыстую.

Ансамбль сьпявае «Абеліск» на некалькіх галасоў і я чую, як чыста вядуць хлопцы свае партыі. Гучыць песня ў іх выкінані трохні не так, як выконваюць яе прафесійныя спевакі. Пасля я спытаў пра гэта ў кіраўніка ансамбля Аліма Матвеевіча Іонюхава.

— Хіба абавязкова іспі па працованай іспэцы, — усміхнуўся ён. — Некаторыя творы мы інтэрпрэтуем так, як іх адчуваем. Вось і ў «Абелісках» нам хочацца падкрэсліць перш за ўсё элегічную аснову.

Зараз, мабыць, дарэчы расказаць пра кіраўніка ансамбля Аліма Матвеевіча Іонюхава. Сярэдняга росту, хударлыя. Не, нават не хударлыя — тонкі, як качуць, тонкі ў кастылі. Смугляныя нервыны твар, рукі музыканта. Мы шмат гутарылі з ім і, пра што ён і не ведаў, яна вярнула да свайго да таго, што было так мала яго сэрцу — вальнага ансамбля.

Калі ўсё гэта пачалося? Дзесяць гадоў назад. Нават крышчэ гадзіну адслухаў — паплаваў. Там, на караблі, вядома ж быў у мастацкай самадзейнасці — акампаніраваў на акардыёне, ды і сам выступаў.

Калі вярнуўся ў родны Полацк, пайшоў па публічным гарэкам камсамольна кіравач мастацкай самадзейнасцю заводу шкловаляна, пайшоў сюды. Тут не ўзабаве і выспета думка стварыць мужчыны вальны ансамбль. Пачаў падбіраць людзей. І гэта было самае цяжкае. Не для галачкі ж рабілася. Для мастацтва.

Першыя аэпэтыцы, першыя выступленні. Той-сэй адвезуў, засталіся самыя заўзятыя Алег Іванковіч, Ізя Арлеўскі, Віктар Сядзельнік, Уладзімір Душкоўскі, Грыша Вулэт, Пётр Влізюноў, Віктар Дзюшоў, Янаў Балубатую, Міхась Патрымайла, Георгій Яромніка, Якаў Алуф.

Я чуў запісаны на плёнкі каніэрт ансамбля на Віцебскім тэлебачанні. Мне ўразіў дэпальзон рэпертуару — тут былі і народныя беларускія песні і класіка, і песні сучасных савецкіх кампазітараў.

Што вельмі ўрадавала — не ганюцца хлопцы за таным эфэтам, не ходзяць пратантанымі спежкамі. А гэта ж была вельмі нізкіх вальных калектываў, у рэпертуару іхніх твораў ст разоў чутыя па радзі, з эстрадным падмоствам.

— Прыязкаў да нас Ігар Лучыноў, — расказвае Аліма Матвеевіч, — паслухаў ансамбль, потым пахадзіў па цыхах завода і на развітанне гаворыць: «Зрабіло для вас песню пра заводскіх дзюбчат». І што вы думаеце, праз наторы час паслаў песню на словы Дзюрыжынскага пра нашых дзюбчат. Мы яе ўключылі ў свой рэпертуар.

І ўпершыню пачуў

Тыя самыя, што і

Палацк. М. ЗАМСКІ.

НА ЗАУСЁДЫ ў ПАМЯЦІ

Дэманстрацыя пайшла да Воўчаболікага моста. Падшышоў, да яго, мы ўбачылі, што праз яго пераважалі ўжо ваенныя машыны з баяцамі. Правонаармейцы, якія вост-вост сюды прыедуць. Як ія іх пайраўдзіць? Ранілі — не вельмі хавалі, падражнілі, вылікаць аголь на сьбе, каб страблуду пачуць савецкія воіны. Так і зрабілі.

І вост зноў пачулася кулямётная чарга, бязьладная вільнавая і рэвалюцыйная страляніна. Потым мы ўбачылі, як на ўскрай лесу раптам выехалі тры конныя воіны ў касках. Па іх форме я пазнаў у іх савецкіх кавалерыстаў. Радасць ахапіла нас. Мы зразумелі, што з паліцыйскай банды пакопана.

Пераехаўшы раку ўборд, чырвонаармейцы наблізіліся да нас. Адзін з іх асалоўтаваў чырвоную сцягу шабляй і прытытаўся: «Добры дзень, браты-беларусы!»

Байцы расказалі, што яны ў час пачулі страляніну і ў лес была паслана конная разведка, якая і знішчыла засаду.

Разведчыкі хутка паехалі да сваіх, а сцягане зноў сабраліся для свайго чырвонага сцяга.

В. СЛІВІНСКІ.

Беларускія гарады растуць і прыгажэюць. Міншэца аблічча і старажытнага Магілёва. Па-новому выглядае сям'я Задняпроўе. Тут вырастае шматпаверховы жылыя дамы камбіната сітэтычнага валакна. Фота К. ЯКУБОВІЧА.

Аўдоля сумысна не садзілася абедаць: чакала сумысна аўтобуса, на янім павінен прыехаць у госці яе Валодзька. Як жа яна, маці, сядзе без яго за стол? Вось ступіць ён на парог, тады яна затупае-забеге яе пачы, застаўціць стол закускамі, што хаваў да яго прыеду. І будучы яны гаварыць-гаварыць, доўга-доўга, пакуль не перагавораць аб усім.

Гэды са тры мінулы, як бачылася. У сына ўсё работа, работа. Ды не такая, як тут, у Алешаўцы: тут адрабіліся ў брыгадзіра на дзень-другі ды едзе сабе да брата, да свата.

Захпілася Аўдоля сваім думкамі, а тут — божухна, Валодзька на парозі! Усміхаецца, ставіць на падлогу чамаду, падыходзіць да яе, трывае ціпае, як і пры той сустрацы, пытаецца:

— Ну, як ты тут, мама?..

А яна і слова не можа вымавіць, уткнулася яму ў плячо, вочы ражком хусцінкі выцірае ды шчыта:

— Сынок, прыхаць?! Сынок!..

Унуку, што бегалі па двары, адразу кінуліся да маці. Прышліла і яна.

— Здароў, брат.

А там у бліскучай ад мазуты ватоўцы ўвабіўся ў хату і Мадэста, Аўдолін зяць.

У большай хаце накрылі стол, дачка паставіла, што мела і селі вачарыць. Спачатку Аўдоля сама памкнулася, пакуль сын з дарогі мюся на двары, сабраць пачастунок. Але дачка, яе Надзя, бы на руках ударыла:

— Чаго ты ўсхліпалася? А ці ёсць у пабе чым частваць? Сама ж на чужым сядзіш. Лець лепш на печу...

ДОЛЯ-ДОЛЮХНА

НАРЫС
В. ГРОДНІКАУ

Селі вчарэць. Валодзька схамянуся, падыходзіць да маці.

— А ты ж мама, што?..

Яна сумна ўсміхнулася, адказала:

— Дзякуй, сынок... І павязчалася... Ешце, закусвайце на здароўечка.

Дзеці сядзелі, закусалі, гаварылі пра сваё і, здавалася, зусім не адчувалі, як заварэзліся ў маці пад сэрцам, як яна ў заціху глытае крыўду сваю.

Спачатку радаваліся яны з Сымонам, мужам, што дзеці ў іх, як і тыя вочы, нараджаюцца адно за адно лепшым, то хлопчык, то дзяўчынка. Назірвалася іх аж чатырнаццаць.

А пасля, як насланіне, гора ў хаце пасялілася. Бышам а яблыні ліста абтэсла — маленькіх дамавіны ў жалобе і адчай правіла Аўдоля ў канец Алешаўкі, на старыя могілкі...

Як вока сваё глядзела, пясціла тых, што засталіся. І сёння, дзякуй богу, усё яны жывыя, здравыя, сваё ўжо дзетак гадуець.

Толькі не было ў яе спакою і няма...

Да жаніцбы меншага, Колькі, жыла ў сваёй хаце, прымаля і частавала дзядзёк-гасцей. Калі-нікі дзеці грошы прысылалі, суседзі не пураліся. Можна гэтак ладна-складам ішло б Аўдоліна жыццё, каб не зацасціў яе Колька ў Новую Алешаўку да Ганны Сідарковай. Ды там, што дома толькі гоцем быў.

Прышло можа з паўгода, як заціхла вяселле ў Аўдолін хаце. Бышам пад ногі салася Аўдоля, дагладжала нявестыны. Ды хвор яго ведае, ад чаго пайшло такое, што дзве гаспадыні ў адной хаце не могуць кашы зварыць. Як ні баялася Аўдоля, а выйшла няскладна. Можна калі што якое і сказала свякху на пасуерак маладзіцы, можа і ў саміх маладзых наса на камень наскочыла: няма ж лета без перуюн. Ганна Сідаркова папрасіла ў брыгадзіра намя, узвалла свае клункі на падлогу, прывязала да дробны пасажую кароўку і гайда да бацькі ў Новую Алешаўку. Сын таксама прыеў у пераход, уздыў за лейцы і пакаціў сваё «сонейка» туды, дзе ўзяў. Без музыкі, без бубнаў з аднымі толькі матчынымі сільямі. З тае пары сын ні разу не ступіў на родныя парог.

Справаляла сядзі-тады адвядзці сына, хадзіла да яго і нявясці, толькі з лічча большай крыўды вярталася дамоў. Розум гаварыў: не хадзі, Аўдоля, сын маці не пакіне, вярнецца, быць таго не можа. Сэрца ж прасіла: не крыўдзі, схадзі яшчэ раз, пагавары з родным дзядзем.

Коя і радаваўся маці, і гаварыў з ёю, як трэба, ды толькі, як пераклаўці суседзі, учыняліся там пася сваркі, сыкалі на Кольку і новыя бацькі і, асабліва, яна, ягонае нядаўнае «сонейка». І вась, нарашце, з'ехалі яны з родных мясцін аж на Украіну. Ні псыма з тых пор, ні маленькай вестачкі. Людзі, што бывалі ў тых мясцінах, расказвалі, што жыўчы яны ў дастатку. Аўдоля пісала пісьмы ім, прасіла, калі ёсць за што, дараваць ёй. Стараліся ўгаманіць Кольку брату і сестры, ды ўсё марна.

Прадала сваю хату Аўдоля. Вырчыла янык павяст рублёў ды паехала ў Мінск да другога сына, Валодзькі. Паміла яму дзядзёк угадаваць, а тут — Валодзька, дачка, дужа стала ўтаварваць, каб прыгледзела і яе адзіную дачку Марынку. Ну, ці ж адмовіць родная маці свайму дзіцяці? Пакыла і там, паставіла на ногі і гэтую ўнучку. А калі Марынка пайшла ў дзіцячы садкі, на Аўдолю пачалі глядзець, як на нахлебніцу. На работу нідзе не ўладкуець — гады не тыя, гатаваць па-гарадскому не ўмее. І вярнулася Аўдоля ў Алешаўку на голае месца, бышам з беканцаў. Памкнулася купіць у старой Марыяні хату (там збралася таксама ехаць да сына ў горад), а дачка Надзя дачулася і адгаварыла.

— Ну, наоста табе, мама, грошы траціць? У нас з Мадэстам ёсць сваё хата. Прыходзь, жыць... Дзядзё, во, паможаш гадаваць.

Дзядзё у Мадэста чацвёра: адзін аднаго падняць не здужае. І ўсе таян, аж гарыць на іх усё. Паспрабуй і малады ўправіцца з ім! А ці ж яна, маці, нарадзіўшы чатырнаццаць дзяцей, перажыўшы столькі гора і нястач, можа ўгнацца за ім? А трэба-магчы, нідзе не дзеніцца.

З'ездзіла нека Аўдоля ў раён ды пенсію выклапатала. Няхай, думае сабе, будзе на ліхую гадзіну сваё капейка. Адзін месяц прыносіць грошы, другі, трэці... І някавата стала Аўдолі. За тры месяцы толькі і купіла новую хустку, панчохи ды летнія пантофлі. А хто іх ведае, што дачка думае з зацем. Мо і асуджаюць, бо жыве яна ў іх, іхнае есць, а грошы свае хавае ад сям'і. А што ўнукаў гадуе, то якая ж гэта бабуля для дзядзё свайх вораг? І аднаго дня, калі сабраліся ўсе за сталом, Аўдоля выняла сваю хустачку, падала яе гаспадару.

Падрасталі дзеці, старэла Аўдоля. Для маленькіх маладзёных дзень — мінуў, для яе, старой, нямоглай, дзень — год. І не падгоніш, і наперад не забяжыш. Так год прайшоў, другі...

Ці здалосся ёй, што стала яна лішняй у хаце, ці было гэта праўдай, а мусіла Аўдоля пакінуць зяневу печ. Во вельмі ж на ёй ў жар, то ў холад кідала. Дзеці не слухалі, прыбавілася паронаў — дарма хлеб есць. У Сідор да старэйшай дачкі Анюты не захачела ехаць, хоць і запрашала ў госці. Так сама сабе расудзіла: у гаспады першы дзень — золата, другі — срэбра, трэці — медзь, а на чацвёры дамоў едзе.

Здарылася ж так, што пажыла па чарзе ў кожнага з трох. А гады са два назад вестачку з Алешаўкі атрымала. Так і так, пісала дачка, толькі летам дзень у дзень на калгасную работу будзе хадзіць, праўдзёне выдзеліць на карову сена. Дык хай ужо маці не гневацца на іх з Мадэстам і прыедзе ў Алешаўку. Бо як дзядзё без малака гадаваць?

Дойта не думала, сабрала нажыты, — а тых нажытку маленькіх клуначка, пад паху памесціла — і на аўтобус.

Мінула адно лета, адмыташыла яшчэ адна касавіца. Аўдоля ж пры сваім занятку: варце хату, даглядае і забяўляе дзядзё. Толькі зрэдку, калі ўжо гаспадары вярнуцца з работы, збеге пабавіць час да Марыны Петраковай ці да Аўдоці Старынкавай ды зноў назад.

— Едзе да свайх дзядзё ў Мінск. Не праграба ты нам... — гэтак унуці раз яе суседзі.

— А ўнуці мае, — гаварыла, Аўдоля. — Дык жа маці ваша і ёсць мая дачушка.

Тыя сваё:

— Мама сказала, што надакучыла ты, як горка радзька...

Ідзе старэйшая Аўдоля да суседзяў, каб хоць у добрых людзей вылакацца ўволю, паучыць якую спадзяду.

А здавалася ж ёй раней, што кожнае яе дзіцячка — панятка, і любіла яна кожнага аднолькава, і сохла-чарыла над ім штодня. Толькі Валодзьку свайго больш за ўсіх шанавала...

А было гэта акурат у сорак трацім. Аўдоліну Таньку — цыбата была дзядзючына, ледзь не на выданні — у Нямецкую хацелі забарыць. Надаўмілі суседзі Аўдолю, каб да бурмістра схадзіла, заступіць папрасіла. З пустымі рукамі не пайшла, сабрала ўсё, што было ў хаце — ручнікі, набожнікі, абрусі, нават Сымонаву святуючку кашулю занесла. Адкупілася. Ды не надоўга. Дайша чарга да Валодзькі. Маці тады на гумне снапы абівала і таго не ведала, што яе сынок, як той зярок загнаны ў клетку, — сядзеў у намякнута крытай машыне. Дазналася ад паліца за самагонку, што павезлі Валодзьку ў суседнюю вёску Каменку. Там, бышам бы, іхні лагер перасылчыны стаялі. І пайшла Аўдоля на слезе ямецькі машыны і напайла на той лагер. Ахова слабая...

Надвечоркам неспрымётна шымынула з Валодзькам у густую крапіву ды паўкома да раўка. Толькі выпузілі — ледзь сэрца ад страху не разарвалася: стаялі на дарозе чужынцы, кіруе на іх аўтамат, «халты!» крычыць.

Забраў Паву. А як зайшоў панятка ў нацьства, што з ім рабіць, Аўдоля сына за руку і што было духу, лататы ў кусты. Досвіткам прыблалася да хаты. А саслод і немцы прыехалі — шукаць. Разгубілася Аўдоля: на двары ўжо.

— Валодзька, лезь у бочку!..

Той, не распранаючыся, шыбаўоўнуў у бочку вадой, што стаяла на патрэбе ў хаце. Аўдоля ўсіннула наверх поціху, адчыніла дзверы. Не знайшлі Валодзьку немцы.

Сямёра ў яе іх... Ім яна аддала і сін свайх вачэй, і здароўе. І кожнага долай надаялліла пароўну.

Сем разоў Аўдоліна хата бачыла сваты — яркія, гаманістыя. Сем разоў госці падымалі тосты за яе здароўе, зычылі ёй шчасця, дзякавалі за сыноў і дачок, абнімалі і цалавалі яе. Такое было на вяселлях дзядзё. А бодзе сватаў яна не помніць, бо імянін свайх і дзецінчы не спраўляла. Завядзёнікі тады не былі такой. Калі ж хто з радні і запрашаў Аўдолю на свае сваты-вяселлі, то сядзела яна там ціхенька, спакойна кідала зіркам на маладзых ды міжволі ўспамінала сваіх, параўноўвала... Часам і песні пела вясельныя, застольныя, цягчыла.

Салішча бабы, яе равесніцы, слухалі песню-скуру, і вядзе іх завалочваюцца жалюбою. Аўдоля ж тваріе песню далей. Потым палачка трохі, прытушыць сільямі горыч душы, вытра хусцінкі вочы: «Ат, вырвалася ж во чагосьці... Даруйце, людзі!» — Ізноў засародзіцца або, не дачакаўшыся канца застолья, паціху пойдзе ў зяневу хату.

— Амаль кожнае лета сустракаю я Аўдолю ў Алешаўцы. А нядаўна там супала, што мы разам ехалі да Доўсака ранішнім аўтобусам. Я спытаўся на мінскі, а яна... Хто ведае, куды вядуць чалавека дарогі. І не стрымаўся я, запытаўся па вясюлавой звычайчы:

— Куды ж гэта вы, чётна Аўдоля?

— Ну, як яна тут магла не пахаліцца? — а сама радасная. Прыблалася ў новую спадніцу, стракатую кофту і гарсую хустку. — Гэта ж Натэяка мая папрасіла, каб я прыехала да яе. А там жа і Марынка, а ўнучка мая... Бліжэй буду і да Валодзькі да Танькі...

У Мінску яна выйшла ля трактаранага завода, забрала з сабою маленькіх клунач і неян няўпэўнена з сваёй некрамянай надзеяй пайшла на дарожцы, што вяла ў лабірынт шматпаверховых дамоў...

СПЯВАЕМ АБ ПРАВАДЫРЫ

Вечарэе, Чырвоная столенне сонца схавалася за лесам. Запеліся ў хатах агні. У Доме культуры ўскісі Лоша сабраліся калгаснікі. Пачаўся тэматычны вечар «Спяваем аб Леніне».

Лашанскі Дом культуры актыўна ўключыўся ва ўсеагульную пераключку сельскіх клубу, прысвечаную 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна. Для прапаганды ленынскай спадчыны тут праводзіцца тэматычныя вечары, канферэнцыі чытачоў, лекцыі, гутаркі. З лекцыяў выступаюць члены лярвічнай арганізацыі таварыства «Веды» С. Бародзіч, І. Тавыш, І. Дубовік.

Для дэцкай арганізацыі аўтары, канферэнцыі па кнігах пра У. І. Леніна і яго пеллечнікаў. Цікавая размова адбылася тут па кнізе У. Боны-Брунэца «Наш Ільіч». З захваленнем удзельнічаюць дзеці ў кніжнай віктарыі «Па ленынскіх мясцінах».

Г. КАВАЛЬЧУК.
Удзельскі раён.

КІНАВОКА АМАТАРА

Здымкі загадчыка кабінета палітычнай асветы Талачынскага раёна пачаў А. Шнэйдара — зацікавілі на старонках раённай газеты «Сігн Ільіча» і абласной «Вісцескі работы», выкарыстоўвалі ў перадачах Віцебскай студыі тэлебачання.

У апошнія гады ў А. Шнэйдара з'явілася новае захапленне — кінасправа. Цікавыя каларовыя і чорна-белыя фільмы прывёз амаатар з турысцкіх падарожжаў па Крыму, Каўказу. Асабліва ж цікавае зямлішчэ выклікалі кінафільмы, здыманы амаатарам у Талачыне і малючых мясцінах раёна. А Шнэйдара з'яўляўся ў Талачыне 25-й гадавіны вызвалення Савецкай Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і паздзіў у мемарыяльны комплекс «Хатынь».

Ф. РАМАНАУ.

З ноты Ліма

ФІЛЬМ ПРА МАІХ КАЛЕГ

Натуральна, што я і мае сябры спартсменны канал гэты фільм з асаблівай нецярплівасцю. Не кожны дзень вядуць нас кінамагарафіты фільмамі пра спорт. Акрамя таго, многа маіх сяброў-фехтавальшчыкаў здымаліся ў фільме «Сябры бой» у шэрагу спартыўных эпізодаў. Вельмі цікава, што аўтар сцэнарыя Юры Лакерба сам быў калісьці фехтавальшчыкам, федэрацыйным пераможцам буйных спаборніцтваў. Такое спалучэнне — літаратар і спартсмен у адной асобе — таксама з'яўлялася цікавым аб'ятам.

У процівагу фільмам на спартыўную тэму, у якіх дзейнічаюць штампаваныя персанажы — чэмпіёны і нядаўнікі — хацелася ўбачыць жыццё спраўдзёных людзей спорту. Вельмі нягледзячы на гэта справа «Спорт» — гэта дзіўна тэма, якая нас ад усёго татага. Дзе хочаць, толькі не ў савецкім спорце знайшоў сцэнарыст гэты канфілікт.

Успомнілася сваё жыццёвае. Гэта было ў Вене, на міжнародных спаборніцтвах. Мы, мяталнікі молаты, выступалі апошнімі. У гэты час у гімнастычнай зале спаборнічалі нашы гімнастыкі, і мы вырашылі «пабалець» за іх.

Візар — Штатхале быў запоўнены да адказу. Гімнастыкі пачалі размінку. Адна з нашых дзядзят нялюбока сасючыла з брусоў і вышхнула сабе нагу. Гэтага б марго і не быць, каб яе своечасова падтрымала сяброўка на камандзе, якая стаяла на падстрахоўчыцы. Але тая, відаць,

У МАЙСТЭРНЯХ ТЭАТР. ЖЫВАПІС. ЖЫЦЦЁ

Няма чаго граці таіць — быць яшчэ ў нас думка аб рабоце тэатральнага мастака, як аб якіхсці прыкладной дзейнасці. Нават той, хто менш «строгі» і лічыць тэатральнага мастака за «спаруджанага», усё ж думае, што яго дарога дэляна ад жывапіснага майстэрлі.

Уважліва гэта, разуменна, няправільна і абяргаюцца лёгка. Ва ўсе часы ў гэтым жанры працавалі буйнейшыя мастакі, напрыклад, Урубель або Елсаццоў, ды і цяпер імяны, скажам, Рымска-Корскава і Гутуза гавораць самі за сябе. Вядомы рэжысёр С. Юткевіч пачынаў сваю кар'еру дэкаратарам ў Эйсэнштайна, ды і цяпер імяны, скажам, Рымска-Корскава і Гутуза гавораць самі за сябе.

Мы сядзім з Уладзімірам Патрыцічам Кульваноскім, мастаком-дэкаратарам Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета ў яго майстэрні на пятым паверсе тэатра. Усё вакол устаўлена палотнамі — дзсяткі палотнаў, ужо выкананых, незакончаных, проста чыстых. Пра сябе мастак расказвае нехватаючы. Але як тая размова заходзіць пра яго наставніка, адразу становіцца гаваркі.

— Дарэвіч, Лейтман, Дзюжыч. Яны навучнікі майстэрства. Без іх так бы і застаўся чалавекам, які нішто, адна чаго рабіць.

Калі ў 1938 годзе скончыў Віцебскую мастацкую вучылішча, думай ехаць у Ленінград, у акадэмію, але лёс распарадзіў іначы — запусціў тэатр оперы і балета. Галоўным мастаком быў тады Нікола Алесандравіч Каровіч. Выдатны майстар, цікавы чалавек. Жыў і вучыўся ў Парыжы, многа ведаў, многа бачыў, — галоўнае — любіў тэатр. Бадай ён, Каровіч, і дапамог мне канчаткова зрабіць выбар, аддаць сэрца тэатру.

Пісаць дэкарацыі і касцюмы да спектакля нялёгка. Да спектакля музыканта — яшчэ цяжэй. Іншы раз оперу цяжка прыняць усур'ёз, як драматычнае дзеянне. Лібрэта ў большасці опер — не высокай якасці, але кампазітарскаму генію ўдаецца ажыццявіць мёртвыя схемы драматычных канструкцый, і тады трыўяльны сюжэт жыць — за музыку дзюжыцца ўсё агрэгі фэбулі і тэксту.

Таму перад мастаком, які піша дэкарацыі да опернага спектакля, стаіць задача: знайсці калорыю, кампазіцыйны і стыльвы экваленты музычнай задуме кампазітара. Адначасна рашыняць тут няма і не можа быць.

«Дыялог» кампазітараў, «нахлупення» Кульваноскім, вельмі вядлі. Тут, Рымска-Корскава, Мусоргскі, Бізэ, Масні і Чайкоўскі, Расіні, Вагнер, Далдзі...

З усіх гэтых работ хацелася б спісаць на дзюж: дэкарацыя да «Севільскага шырўнікі» Расіні і да «Снягуркі» і «Сказа пра го...

Таму перад мастаком, які піша дэкарацыі да опернага спектакля, стаіць задача: знайсці калорыю, кампазіцыйны і стыльвы экваленты музычнай задуме кампазітара. Адначасна рашыняць тут няма і не можа быць.

«Дыялог» кампазітараў, «нахлупення» Кульваноскім, вельмі вядлі. Тут, Рымска-Корскава, Мусоргскі, Бізэ, Масні і Чайкоўскі, Расіні, Вагнер, Далдзі...

З усіх гэтых работ хацелася б спісаць на дзюж: дэкарацыя да «Севільскага шырўнікі» Расіні і да «Снягуркі» і «Сказа пра го...

А вось пейзаж «У Батанічным садзе» — ён кінасны і не форма і не выкананы. Пры гэтым — тая ж свежасць тонаў і ўнутраная радасць мастака ад сустрачы з прыгожым.

Цікавыя «Адуванчыкі» — свайго роду трыпцік. Але, можа, у гэтай рабоце дэкарацыйнасць крыху пераходзіць. Яна як бы аблягае задуму.

А ёсць жа яшчэ ў Кульваноскага і карціны старога Мінска, і фантэзныя на гістарычныя тэмы... Карцінай жакучы, і здзіешняе нямаю, і творчыя планы — вялікія. Кульваноскаму ёсць што сказаць, і ён ведае, як сказаць.

Э. БРУК.

Самадзейны скульптар А. Дупін жыў і працуе ў маладым беларускім горадзе Наваполацку. Фотаздымак Э. Брук, сфатаграфаваны ў часе работы над скульптурным пастэратам партызані — Героя Савецкага Саюза Л. Касцюка. Гэтая работа самадзейнага скульптара будзе ўстаноўлена ў школе, якая носіць імя Герані.

УЛАДЗІМІР МЕХАУ

Стара-дадзіны

Анабаданне

Максім падаў пра сябе сігнал з самай раніцы.

Ліна Эдуардаўна толькі-толькі села ва стол і сіндула з ног сваё новае англійскае тупапіс — так радавалася, калі купіла іх у Людзіку Бягуна, а нешта хадзіць усё роўна балочка, не раўноўны на працяглай паміні «шпільках», — як з суседняга лаюна загрукнуў у сінку: тэлефон у кабінцыткі стаў паралельны і гультаватый Дуці, калі яна адмыла трубку перша, лёгчы было прабухаць кулакком сценку наскрозь, чым падняцца, падсыць да дзвярэй і сказаць загадчыцы, што ёй зноўчы.

— Але!

— Мадам, вы ўжо на рабоце? Ваш колішні муж і вечны паклонік рады вас вітаць! Прысьменны барытон, прыўзняты настрой і

звонкая, загадзя падрыхтаваная фраза. Ясна — учора, ці можа нават пазыла два дні, нічога не шло, але сёння з паўгадзіны назад перанулена шпільна сучога ў маладзін на базары — мусць, каб названіць ёй, іла смеласці.

— Добры дзень, Максім. Што новага?

— Ах, мадам, што новага можа быць у валадзі! Проста надумаў павінаваць вас з надыходзячым святкам, не помню, ці то працаўнікоў харчовай прамысловасці, ці то работнікаў гандлю.

— Не, тут ужо не шклянка. Тут не менш як дзве. Яшчэ дзве — і на вятры яго-небудзь са знаёмых або ў выпадковай забяўляўцы затрыманьці шыбы ад высонага, са слязою «Утро туманное, утро село-ое...» і пацнуцца хрыпела: «Ты знаеш, што такое быў гарнізон у маладзічак? А мы яго...»

Голас Ліны Эдуардаўны гучыць разнавата: — Не блазны, не люблю.

У трубыч — частае, а лёгкім прысмак, дыханне:

— Пачакай... Не кідай трубку! — Максім гаворыць раптам трохі спалохана: — Не лянься, я, даўбо, не п'яны! Вот прывёз тут... бахало рознае, клубніку... Хочаш, закіну табе кілаграмы два-тры?

Ліна Эдуардаўна ўсміхаецца, але не адзекля, а хутэй нават паблажыла:

— Робіліся сінвалым, Максіма. Старэеш, ці што? Залетася чамедам клубнін пранопуваў, летас — вядро, а сёлетэ толькі на дару кілаграмаў аднажысцель?

Хоць словы яна вымаўляе кудысьці, Максім адчувае цэльнае яе голасу. Таму — не крыўдзіцца:

— Не ўрадзіла сёлетэ, хай яе!.. І грошы патрэбны. Трысцен прыбудоўваць надумаўся, падцягваць водаправод... І, памаўчаўшы, смале: — Мо стрэнься, га?

Ліна Эдуардаўна таксама нейкі час маўчыць. Потым пытае:

— Без Волгі прыехаць? Як яна там?

— Што ёй, Волзьце... Покраецца да гаспадарш. Свіны, гарод... Радуюквіт адно бабу даймае. Дзён тры мала не на карачках поўзала. Пыталася — змяніны яд мо паможаш дзе знайсці?

